

**Nazwiska mieszkańców
parafii Pączewo-Czarnylas na Kociewiu
od XVII do XIX w.**

Michał Lange

**Nazwiska mieszkańców
parafii Pączewo-Czarńlas na Kociewiu
od XVII do XIX w.**

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2019

Recenzent
dr hab. Alina Naruszewicz-Duchlińska, prof. UWM

Redaktor Wydawnictwa
Aneta Lica

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Na okładce
historyczne fotografie kociewskich rodzin oraz zdjęcie kościoła w Pączewie –
ze zbiorów Autora

Skład i łamanie
Urszula Jędrzycka

Publikacja sfinansowana z działalności statutowej Wydziału Filologicznego
Uniwersytetu Gdańskiego w ramach grantu dla młodych naukowców
i uczestników studiów doktoranckich nr 538-F000-B197-17

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-7865-893-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel./fax 58 523 11 37, tel. 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49; fax 58 551 05 32

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	9
1. Źródła i opracowania	9
2. Inne	14
WSTĘP	17
1. Przedmiot i metody pracy	17
2. Zakres terytorialny i chronologiczny	18
3. Historia regionu	22
3.1. Wczesna historia	22
3.2. Walki	23
3.3. Osadnictwo, struktura etniczna	24
3.4. Kolonizacja	25
4. Materiał źródłowy	28
5. Nazwisko	30
6. Klasyfikacja nazwisk	32
7. Dylematy interpretacyjne i metodologiczne	35
8. Stan badań	36
Rozdział I	
INTERFERENCJE JĘZYKOWE I POLSKIE CECHY DIALEKTALNE ANTROPONIMÓW	38
1. Germanizacja polskich nazwisk	40
1.1. Substytucje fonetyczno-graficzne	40
1.1.1. Samogłoski	40
1.1.2. Spółgłoski	44
2. Polonizacja niemieckich nazwisk	52
2.1. Substytucje fonetyczno-graficzne	52
2.1.1. Samogłoski	53
2.1.2. Spółgłoski	54

3. Polskie cechy dialektalne antroponimów	55
4. Podsumowanie	58

Rozdział II

TYPY MOTYWACYJNE NAZWISK	60
1. Nazwiska odprzezwiškowe	60
1.1. Nazwiska polskie	62
1.1.1. Nazwiska derywowane semantycznie	62
1.1.2. Nazwiska derywowane morfologicznie	71
1.1.3. Nazwiska spolonizowane	80
1.2. Nazwiska niemieckie	82
1.2.1. Nazwiska derywowane semantycznie	83
1.2.2. Nazwiska derywowane morfologicznie	85
1.2.3. Nazwiska zgermanizowane	86
1.3. Nazwiska łacińskie	87
1.3.1. Nazwiska zlatynizowane	88
1.4. Podsumowanie	88
2. Nazwiska odmiejscowe	89
2.1. Nazwiska polskie	90
2.1.1. Nazwiska równe nazwom miejscowym	90
2.1.2. Nazwiska derywowane sufiksalnie	91
2.1.3. Nazwiska derywowane paradygmatycznie	96
2.1.4. Nazwiska spolonizowane	97
2.2. Nazwiska niemieckie	97
2.2.1. Nazwiska równe nazwom miejscowym	97
2.2.2. Nazwiska derywowane sufiksalnie	98
2.3. Podsumowanie	98
3. Nazwiska odimienne	99
3.1. Nazwiska polskie	101
3.1.1. Nazwiska równe imionom	101
3.1.2. Nazwiska derywowane morfologicznie	103
3.1.3. Nazwiska spolonizowane	105
3.2. Nazwiska niemieckie	106
3.2.1. Nazwiska równe imionom	107
3.2.2. Nazwiska derywowane morfologicznie	108
3.2.3. Nazwiska zgermanizowane	108
3.3. Nazwiska łacińskie	109
3.3.1. Nazwiska zlatynizowane	109
3.4. Podsumowanie	109

4.	Nazwiska odetniczne	110
4.1.	Nazwiska polskie	111
4.1.1.	Nazwiska równe nazwom etnicznym	111
4.1.2.	Nazwiska derywowane morfologicznie	111
4.2.	Nazwiska niemieckie	112
4.3.	Podsumowanie	112
5.	Nazwiska komponowane i o nieustalonej genezie	112
5.1.	Nazwiska polskie	113
5.1.1.	Nazwiska spolonizowane	113
5.2.	Nazwiska niemieckie	113
5.2.1.	<i>Composita</i> składające się z <i>nomina agentis</i> i <i>nomina loci</i>	114
5.2.2.	<i>Composita</i> zbudowane z <i>nomina agentis</i> i <i>nomina essendi</i>	114
5.3.	Nazwiska o nieustalonej genezie	114
5.4.	Podsumowanie	115
Rozdział III		
	NAZWISKA ŻEŃSKIE	116
1.	Nazwiska żeńskie równe nazwiskom męskim	117
2.	Nazwiska derywowane od nazwisk męskich	128
2.1.	Nazwiska derywowane sufiksalnie	128
2.2.	Nazwiska derywowane paradygmatycznie	129
3.	Podsumowanie	130
	PODSUMOWANIE	132
	SŁOWNIK NAZWISK	135
	BIBLIOGRAFIA	392
	INDEKS NAZWISK	401
	THE SURNAMENES OF THE PĄCZEWO-CZARNYLAS PARISH INHABITANTS IN KOCIEWIE FROM THE 17 TH TO THE 19 TH CENTURY Summary	419